Politiska och lyriska qväden af en arbetare

Bokutgåva

Tryckt hos J. Sandwall, Jönköping 1848.

Författaren, sjelf arbetare, tillegnar dessa anspråkslösa rader åt de arbetande klasserna och deras vänner.

Innehåll.

I.
Rättvisa åt alla!

Då först jag lärde till att känna verlden,
jag trodde, himlens Gud ej rättvis var:
arbetaren betalte dryga gärden,
med svett och möda han sin börda bar;
likväl förtryckt af mennskor, utaf bröder
han såg sig hädd och lönad med förakt;
en slaf för likar, som en slaf han blöder,
en slaf till följd af lagens ord och makt.

Har Gud så ställt? Är så Hans ord, Hans vilja,
att en är född till herre, en till slaf,
att splittra menskligheten och den skilja
i stånd – en fridens, enighetens graf?
Är *Skriften*, som benämnes sjelfva ljuset,
förtryckets lagbok, hvilken men'skan lär
att tåligt krypa, böja sig i gruset
för nästans våld, som laglig herre är?

Och detta kallas helga samhällsbanden
och detta Kristi rena lära är!! – –
Men vet, att i vårt bröst der lefver anden,
som hatar våld och frihetsfacklan bär;
den anden är ur Herrans hjerta gången,
han är Hans mening, är Hans viljas lag,
han höjer facklans brand, der samhällstvången
förneka menskorätt med våldets slag.

I tviflet stadd, om hvilket var det rätta.

jag åsåg verldens egen, skefva gång,
hur despotismen kunde sjelfgodt sätta
för folken sina usla lagars tvång,
och hördes slafven på sin kedja skaka
samt ropa högljudt uppå menskorätt,
han hånfullt slagen kastades tillbaka
och mera bunden tystades han lätt.

Gud visst förgätit har och glömt oss alla,
jag tänkte, när jag folken tryckta såg –
– – men i en hast hörs marseljäsen skalla,
och rika tronen ned i gruset låg,
nationerna på sina bojor skaka
och makten ryckes ur despoters hand.
hvars öfvervälde Herran tar tillbaka,
och frihetssol'n går upp i hvarje land.

Han, Han deruppe älskar lika alla,
blott men'skors synder krossat friheten.
Vänd om, du *folk*, vänd om, och Gud skall kalla
dig till ditt fria ursprung omigen!
Och du *despot!* minns, att vi äro bröder
med samma rätt till jord och himmelen:
Försonar'n mildt för alla, alla blöder
och kallar alla hem till sig igen.

Vill du rättvisa utaf himlen röna,
blif rättvis sjelf och unna andra rätt,
då skall nog Gud din frihetssträfvan kröna
och med hans hjelp skall segren blifva lätt.
Ej nog att tidens kamp mot jätten föra,
ty ofta uti dvergens låga bo,
fast endast hviskadt uti nattens öra,
förtryckte sucka och tyranner gro.

Sök du att uti mörkret sprida ljuset,
att gudastrålen kan till alla nå,
och höjda skola slägterna ur gruset
med bildning närm're till hvarandra gå,
då *ordning, frihet* i en skön förening
gör menskligheten uppå sällhet rik,
och *religionen* i sin sanna mening
blir folkens enda, höga politik.

II.
Kärleken.

Kärleken han är den milde engel,
som oss lifvets rätta värde lär:
i det bröst han gror, en herrlig stängel
skjuter upp, som sköna frukter bär.

Fåfängt den, som ingen kärlek känner,
ana kan dess njutning och dess fröjd;
hvar uppoffring, som den kalle bränner,
gör den kärleksfulle säll och nöjd.

Nödens barn han till sitt hjerta sluter,
glädjes, då dess tår han torkar af,
med sin himlaröst han tröst ingjuter
hos den döende invid dess graf.

Den som älskar med ett renadt hjerta
skall i lifvet aldrig sakna tröst,

han i glädje likasom i smärta
höra skall dess hviskning i sitt bröst.

Uti glädjen engeln från det höga
blickar genom tusen stjernor ner;
uti smärtan i hvart tårfyldt öga
han ur själens djup mot himlen ser.

Gladt han ler, då lifvet glädje skänker,
tåligt kämpar han i lifvets strid;
när hans ljus i men'skans bröst sig sänker,
ger det *lifvet* värma, *döden* frid.

Himlaflamma! må du ständigt brinna,
och, lik stjernan öfver Bethlehem,
lyse du min stig, att jag må finna
rätta vägen till Messias' hem!

Så att verlden med sitt krämarsinne
ej kan locka dig utur min själ.
Blif och gästa ståndigt du derinne,
tills jag sagt åt verlden mitt farväl.

III.
Till Danmark,

med anledning af Slesvigska kriget.

(författadt före svenska hjelpsändningen.)

Det var en tid, då i det höga Norden
blott bodde enighet och mannamod,
då handling följde genast uppå orden,
och äran gällde mer än lif och blod;
fast korset ej planteradt var kring jorden,
af dygd ett tempel i hvart hjerta stod;
med den, man svurit tro i alla öden,
man gick så gladt till segern och till döden.

De dagar flydde – sekler hafva sedan
gått genom tiden, som har ändrat allt;
de fria folk som slafvar länge redan

fått nöjas handla, som man dem befallt.
– Säg, svenska folk! är du uti ditt nedan?
Är för allt ädelt nu ditt hjerta kallt? ....
Så tyckes här, ty allt, hvad helst vi önska,
får endast frodas uti hoppets grönska.

Ej längesedan Sveas ädle söner
med Danas svuro fosterbrödralag,
och Skandinavien sände varma böner
till himlen upp för denna sköna dag.
Vi hoppas fast, att folkens herre kröner
de ädles verk, som följt naturens lag,
som bjuder Nordens stammar bröder vara
och dela allt i glädje eller fara.

Nyss frihetsflamman skakat har Europa,
och nyfödd kraft har gamla fjettrar sprängt,
och äfven Danmark hördes *frihet* ropa –
dess rop med kraft till kungaborgen trängt.
Men moln från söder skocka sig tillhopa,
hvars blodregn re’n har Eiderns våg bemängt;
de skjuta blixtrar emot Danas stränder
och hota splittra Skandinaviens länder.

Vi se dem hota: brödralandets ära
det gäller och likväl är Sverge still.
Du hjeltars land! att fädrens vapen bära
kan dina unges kraft ej räcka till?
Ack jo! men bojor deras kraft besvära
och armen når ej dit, som hjertat vill,
men finge endast *folkets* vilja råda,
i samma leder kämpade vi båda.

Men strid, o Danmark! dina dyra strider!
Du för vårt Norden offrar gladt ditt blod.
Vi be för dig, men kanske skall omsider
kring Tyskens öron hvina svenska lod;
då skola vi, der Eiderns bölja skrider,
uppresa gamla Skandiens ärestod.
Vi Odens ätteläggar sedan trygga
gemensamt upp vårt frihetstempel bygga.

IV.
Vårtankar.

Milda våren fläktar
med den ljumma vinden;
vällukt doftar linden,
sköna blommor små
bjuda oss sin nektar,
hviska: glädjen njuten
innan den blir sluten

och från er vill gå.

Jublande i höjden
lärkan glad sig svingar
uppå lätta vingar
emot himlen opp,
trängtar efter fröjden:
äfven men'skoanden
längtar finna stranden
för sitt mål, sitt hopp.

I naturens sköte,
i den glada våren,
bild af ungdomsåren,
bild af oskulden,
hasta till dess möte;
njut med hopp här redan,
att du evigt sedan
finner den igen.

V.
Vårtankar.

Våren är kommen, och hvarje hjerta
känner sig lifvadt och glädjes alltre'n,
och hvarje oro och hvarje smärta
flykta vid vårsolens herrliga sken.
Lärkan sig höjer från grönskande tufva
högt emot skyarne opp,
slår sina toner, milda och ljufva,
som lifva hos menniskan glädje och hopp.

Ungdom, som dansar på blommor sin bana,
ser uti våren sin tjusande bild,
hjertat kan endast fröjdas och ana
framtiden skön såsom våren och mild.
Lyckliga ungdom! så länge du känner
endast glädje och hopp!
Sök att behålla de himmelska vänner,
behåll dem och tag dem till himmelen opp.

Den, hvilkens hjerta plåga blott känner,
gäckad, bedragen, hvars glädje har flytt,
hur än hans sinne täres och bränner,
det dock med vårsolen hoppas på nytt;
om än för tiden hans glädje är sluten,
ser han i våren en bild
utaf sin sällhet, när bojan är bruten,
som öppnar en vår, som är evig och mild.

VI.
Mobilgardisten.[1]

Du gråter, frihetsvän! ditt hjerta lider

att skåda strömmar utaf bröders blod –
arbetar'n tror sig gäckad och han strider
att störta republikens segerstod;
dock nej! *han* kämpar blott för men'skorätt,
för denna offrar han sitt lif så lätt.

Stadd uti nöd, af *stämplare* bedragen,
stod väpnad en förvillad men'skohop,
och solens öga vaknade den dagen
att skåda brödramord vid stridens rop;
hon molnets sorgdok för sitt öga höll,
hvars tårars flöde ned på jorden föll.

Det rätta segrar, Herrans hand i tiden
har skrifvit, att Hans rike kommet är;
hvar frihetsvän med eldigt mod i striden
syn's sprida död med lod ur sitt gevär.
Gud! öfver högar utaf bröders lik
man måste rädda folkets republik.

Mobila gardets unga bataljoner
till storms, till storms med bajonetten gå,
der barrikader sjunga med kanoner,
som gatorna med stympade beså –
de gå med stormsteg öfver fallnas lik,
der *blodröd* fana vecklar ut sin flik.

Inburen i ett hus af sina vänner
och dödligt sårad man en gosse ser,
hvars oskuldsblick en feberflamma bränner:
han ser på sina vänner ömt och ler.
Visst är det svårt vid fjorton år att gå
från verlden bort, men det är skönt ändå.

”Säg! skola vi,” så frågade hans vänner
”från dig med helsning till din moder gå?”
– *Jag ingen, ingen annan moder känner,*
än Republiken – hörs han svara då –
O älsken henne! sade han och log
och lutade sitt hufvud ned och dog.

VII.
Med anledning af Bildningscirkeln i Wexjö.

Ljus och bildning lyfta men'skoanden
öfver grusets trånga, mörka sfer,
att med klarnad blick han ser den stranden,
der en himmel gladt mot honom ler.

”Varde ljus!” så ljödo Gudaorden,
mörka rymden utaf ljus blef full;
solen uppgick herrlig öfver jorden,
gjöt utöfver den sitt ljushafs gull.

Men ej blott naturens ljus oss skänktes,
andens ljus blef äfven men'skans lott.
När från himlen ned till oss det sänktes,
var det ej en skänk till några blott.

Nej! åt alla var den gåfvan ämnad,
men som men'skans vilja skaptes fri,
var den makten henne äfven lemnad
den förneka eller upplyst bli.

Andligt mörker råder än på jorden
och det rätta skyms för men'skans syn:
ljus och bildning heta dock de orden,
som förskingra kunna mörka skyn.

Äfven fördomarnes mur skall falla,
der som bildningen sitt insteg fått:
bildningen skall göra lika alla,
mellan hvilka yttre skillnad rådt.

Söken ifrigt då att målet hinna,
J, som kunnen, hjelpen vänligt till;
mycket godt kan menskligheten vinna,
om det rätta, sanna blott hon *vill.*

VIII.
Marseljäsens segrar.

Folken fira sina segrar,
frihet, menskorätt
ljuda omkring vida jorden
för en menskoätt,
som, i bojor länge fången,
pris för herrskarnyck,
vaknat vid marseljersången
ur ett långt förtryck.

1789.

Franklands söner bröto bojan
först. Vid hymnens ljud
krossades förtryckets härar
som ett slag af Gud.
Republiken blodigt stridde
mot en slafvisk verld,
till dess ärelystna'n smidde
den vid våldets härd.

Och dess stora segerhjeltar,
utaf segrens ljud
tjusta, drogo svärd och glömde
friheten och Gud,
och kring menskligheten bredde
våldets fasor ut,

men med våldets hand beredde
egen graf till slut.

1830.

Marseljäsen, frihetssången
hade tystnat af;
jordens herrskare sig trodde
sänkt den i sin graf,
men, förtryckt, ett folk, som hade
för sin frihet blödt,
reste sig och verlden sade,
att dess kraft ej dött.

Åter Franklands söner blödde,
dock med segerns pris,
för sin frihet, för sin ära
uppå hjeltevis.
Tronen skakades, despoten
då förjagad blef
af den kränkte undersåten,
som hans domar skref.

Öfver lik och barrikader
vägen nu blef röjd
för den sluge Ludvig Filip
upp till maktens fröjd.
Folket jublade och trodde,
att i kungars bröst
ärlighet och ära bodde,
en bedräglig tröst!

1848.

Gäckadt, att för frihet strida
folket redo stod,
åskan mullrade i molnen,
hvilka tydde blod ....
molnen skocka sig tillhopa –
blixt på blixt med knall ....
tronen föll, omkring Europa
ljödo återskall.

Upp till strid! sjung marseljäsen
att den tränger opp
till despoter, hvilka söka
hämma tidens lopp!
folket genom barrikader
trotsar väpnadt hot;
först en bön till himlens fader,
se’n gån döden mot.

Så det ljuder, folken segra
dagligen alltmer.

Lika rätt har Gud åt alla
gett, som allting ger;
skåden uti tidens under
Herrans viljas lag,
den J kränkt ... med blixt och dunder
kommer hämndens dag.

IX.
Stridssång
(på Marseljäsens melodi).

Till vapen, barn af fosterjorden!
I *öster* stridens sol går opp;
med moln och blixtrar emot Norden
hon blodröd rullar i sitt lopp –
och se! på slafvars axlar buren
med envåldssceptern i sin hand
tyrannen tågar mot vårt land ....
vår frihets undergång är svuren –
Till vapen, svenska män,
slut lederna igen!
Framåt, framåt,
tyrannens blod
må strömma på vår stråt!

Du gubbe der med grånad hjessa,
fast utaf ålderns börda trött,
ditt gamla svärd må åter hvässa
och ta din rostade musköt!
Och du, o yngling! kring din medja
må spänna bältets blanka rund,
och, barn! anropen Guds förbund
och J, o qvinnor! skolen bedja!
Till vapen, svenska män!
slut lederna igen!
Framåt, framåt,
tyrannens blod
må strömma på vår stråt!

Vi våra fäders graf må skydda,
ej slafvens fot skall trampa den,
ej i den fria mannens hydda
skall våldet stifta lagar än. –
– Se der! re'n skönjas täta leder
med mörkrets hotande standar ....
nu ögonblicket kommit har,
som fosterlandets lott bereder.
Till vapen, svenska män!
slut lederna igen!
Framåt, framåt!
En oren blod

må strömma på vår stråt!

X.

Främlingen i sin hembygd.

Här är mitt barndomshem, der glada dagar
den oskuldsfulla själen en gång njöt,
der god och from jag var; naturens lagar
jag lydde och uti dess famn mig slöt.
Hur hoppet log uppå min barndoms himmel!
jag ingen sorg, men glädje kände blott:
min tid förflöt i lekars glada hvimmel,
och allt i verlden syntes skönt och godt.

Jag längtade att verlden få beskåda
och afsked tog af hem och fosterland,
men frid och oskuld, dessa englar båda,
jag lemnade uppå min hembygds strand.
Snart andra dagar kommo; jag fick röna
hur barnets drömbild som en skugga flyr,
ty verkligheten vill dess hopp ej kröna,
sig verlden föga om dess oskuld bryr.

Ack! uti verldens buller snart jag glömde
föräldrahemmet och den milda röst,
som varning gaf, men aldrig omildt dömde
och dygdens känsla gjöt uti mitt bröst.
O ömma modershjerta! du som glödde
så ömt och aldrig kunde glömma mig,
förgätet var du och af sorg du blödde
för mig, som glömde allt och glömde dig!

Långt skiljd från hemmet åren hastigt flydde;
af lyckan dårad glömde jag den bygd,
der glädjen log och hjertats röst jag lydde,
som hviskade om kärlek, frid och dygd.
Men lyckan flydde och mitt samvet' väcktes,
med ånger såg jag på de flydda dar,
då dygdens känsla i mitt hjerta släcktes –
för sen, för sen min ånger nu dock var.

Af verlden gäckad, höljd i tiggartrasor,
förföljd af domaren uti mitt bröst,
jag sökte frid, men fann blott straffets fasor,
förgäfves sökte jag att finna tröst;
och söderns himmel, som så skön man målar,
dess varma sol och azurblåa rymd
mig brände blott med sina heta strålar,
ty nådens himmel för min blick var skymd.

Men ångrens heta tårar kinden brände;
då klarnade min inre skumma blick;
i bönens andakt snart jag lindring kände,

af nåden hemsökt, hjertat glädje fick.
Och till min hembygd flög mitt minne åter,
att den få skåda jag af längtan brann – –
försent jag kom, försent jag nu begråter,
att jag de älskade ej mera fann.

Min faders hydda står ej mera åter:
en grushög täcker planen, der hon var;
på den jag sitter och af saknad gråter,
fast hyddan borta är, är minnet qvar.
Den kära nejden dock jag återfinner
än lika skön, som i min barndomstid,
och vid dess åsyn än mitt hjerta brinner
af sälla känslor, af en himmelsk frid.

Der borta reser sig den branta hällen,
beväxt af hängbjörk, invid vikens rand;
der satt jag fordom uti sommarqvällen,
såg seglar'n närma sig intill vår strand;
än står den qvar och än den blåa fjärden
tycks vinka med sin lockelse till mig
som förr, när längtan drog mig ut i verlden
från hem och glädje ut på villans stig.

O! sköna hembygd! jag dig återkänner,
men likväl tycks du ha förgätit mig,
jag finner ingen mer af fordna vänner,
en främling står jag, fosterjord! på dig.
Mig ingen känner och mig ingen minnes
och glömdt är redan minnet af mitt namn,
från barndomstiden ingen mera finnes,
jag fåfängt söker fordna vänners famn.

De borta äro, och hur än jag söker,
föräldrar, vänner finnas icke mer.
Att dem få råka sig min längtan öker
och re'n till skörd mitt hufvud grånadt är.
På jorden har jag intet mer att önska,
blott att få hvila i den jord, mig bar.
Må snart utöfver grafven gräset grönska,
då till sin rätta hembygd anden far.

Noter

1)

Händelsen timade under Juniupproret i Paris.